

Maša Oliver

Andrej Rozman Roza: *Bober Bor.*

Ilustracije: Zvonko Čoh.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.

Neposreden humor besedil Andreja Rozmana Roze in ilustracij Zvonka Čoha hodita z roko v roki v slovenski mladinski knjigi in publicistiki že kar nekaj let. Mnogokrat nagrajena in z izjemno ustvarjalno silo obdarjena avtorja sta se spet odlično ujela. Tokrat sta značilen humor postavila ob stran, v ospredje pa spustila bobra Bora, desperada iz ljubljanskega živalskega vrta, da pove svojo zgodbo o pogumu in radovednosti.

Zgodba se začne v živalskem vrtu s pogovorom med bobrom Borom in njegovo družino, predvsem z njenimi starejšimi člani. Tako se takoj na začetku nakaže konflikt: Bor svoje življenje v živalskem vrtu doživlja kot zapor, zato si želi v svet, kjer bi živel svobodno. A starešine ga hitro podučijo, da je življenje zunaj nevarno, pa tudi osamljeno, saj bobri ne živijo več v divjini, temveč le še v živalskih vrtovih, kjer jim je zagotovljeno preživetje v zameno za to, da se "kažejo ljudem". A želja po svobodi zmaga in Bor ob prvi priložnosti pobegne. Na svobodi kmalu spozna, da življenje ni le nevarno, temveč tudi zapleteno – obstajajo pravila, družbene norme, ki uspešno ali malo manj uspešno uravnavajo harmonijo med različnimi predstavniki živalskega in človeškega sveta. Bor vendarle najde zatošiče v potoku pri glasbenikih Juliju in Avgusti, in takrat se stvari začno obračati na bolje ...

Borova zgodba je zgodba o odhodu glavnega junaka od doma in tako zgodbo pripovedujejo mnoga dela za otroke in mladino, a razlika je v tem, da se Bor ne namerava vrniti domov. Pa ne zato, ker bi družina z njim neprimerno ravnala. Bor si zaželi svobode, neodvisnosti in samostojnosti, želi si živeti v naravi, ki je bobrov primarni ekosistem, ne pa v omejenem in nenaravnem okolju živalskega vrta. A na svoji poti do svobode se Bor kaj hitro nauči osnov praktične biologije in sociologije. Pri tem namreč srečuje različne živali, ki so drugačne od njega, imajo drugačne potrebe in

značaje, zato z njimi ne more živeti, lahko pa z njimi sklepa prijateljstva in jih prosi za pomoč.

Zgodba o Borovem iskanju svobode je tematsko večplastna in ponuja več branj. Tako je Borova stiska obenem tudi ekološka stiska sodobnega sveta. S tem besedilo pod vprašaj postavlja legitimnost človekovega manipuliranja in izkoriščanja narave ter opozarja na posledice takšnega početja. Ekokritika se pri številnih sodobnih avtorjih zelo hitro obrne v moralizem, a ne pri Rozi; tukaj zgodba suvereno prerašča ekološko naravnani okvir. Kompleksno odpira temo naravnega ravnovesja, povezanosti in soodvisnosti človeka in narave ter raznolikosti živalskih vrst, ki za preživetje potrebujejo različne ekosisteme. Vse to pa se v besedilu zrcali na raven človeka, tako da delo zastavlja tudi vprašanja o naravi in kompleksnosti človekove družbe, strpnosti posameznika ter problematike različnih socialnih in nacionalnih skupin v času globalnih migracij in begunstva.

Navsezadnje pa se v Borovem odpadništvu odstirajo tudi teme iskanja samega sebe in sebi podobnih, samouresničenja, samostojnosti, osamljenosti in poguma.

Zgodbo odlikuje izrazita nepristranskost, neteznost. Pripovedovalec je vsevedni, a zgodbo skorajda v celoti pripoveduje z vidika bobra. Živalske pravljice in živalske zgodbe so temeljito preizkušena in uveljavljena oblika, za katero je neantropocentrična perspektiva skorajda vedno ključna. Prav taka perspektiva pa omogoča vnos humorja ter tudi kritike človekove družbe in narave. A Roza temu vzorcu sledi le deloma – spretno se izogiba moraliziranju, humorni učinki pa so premišljeno odmerjeni.

Prav pripovedni zorni kot, ki je večinoma zasidran v borovem doživljanju desperadovstva, pa na koncu prinese veliko presenečenje. Radosten in pomirjujoč konec zgodbe se nakazuje le v drobcih, zato bo presenetil tudi pozorne bralce. To Roza doseže predvsem s premišljeno uporabo pripovedovalca, ki je sicer vseveden, vendar ves čas sledi Borovi zgodbi in poti, k drugim osebam preide enkrat samkrat, in sicer k refleksiji Avguste, ki pa je ključna za razvoj zgodbe.

Tudi ilustrator Zvonko Čoh deloma izstopa iz značilnega, s humorjem nabitega sloga v bolj niansirane tone. Plastične, barvite in akcijsko polne ter značilno "čohovske" so predvsem ilustracije, v katerih se znajdejo ljudje: npr. plesna scena v Avgustinem in Julijevem domu, sprehod po mestni ulici ter prizor s koncerta. Še posebej doživljajski so glasbeni prizori, saj v potezah skorajda lahko sledimo glasbi, ki valovi skozi zrak. Podobe narave so večinoma pogreznjene v umirjene in meditativne tone. Ilustracije pripovedujejo zgodbo skupaj z besedilom – nekateri ključni dogodki

so prikazani prav v ilustracijah (npr. obisk oskrbnika iz živalskega vrta in njegovo fotografiranje Borovega jeza in prebivališča). S tem se odpira drugi zorni kot v pripovedi, ki izstopa iz Borovega okvira in prispeva k pripovedovanju ključnih trenutkov v zgodbi.

Bralce bo zagotovo zabavala ilustracija koncerta – na njej se v prvi vrsti znajde nihče drug kot – Roza! Ilustrator ga je prepričljivo upodobil zraven bobra Bora ter ga tako z njegovim junakom soočil iz oči v oči.